

Katsaus käsitteisiin – urheilujournalismi, urheilujournalistiikka, mediaurheilu ja urheilumedia

Laine, Antti

Keskeiset käsitteet ovat urheilujournalismi, urheilujournalistiikka, mediaurheilu ja urheilumedia. Urheilujournalismin käsitettä lähestytään journalismin käsitteen kautta. Urheilujournalismin ominaispiirteitä tarkastellaan lisäksi erikseen. Muut käsitteet on otettu mukaan erojen hahmottamiseksi.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Kansikuva:

Antti Sahlström ja Inka Henelius Ylen Tokion 2020 olympialähetysten kisastudiossa Pasilassa 23.7.2021. © Tomi Hänninen

Lähde:

Laine, A. 2023. Katsaus käsitteisiin – urheilujournalismi, urheilujournalistiikka, mediaurheilu ja urheilumedia

*Julkaistu verkkosivustolla Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia:
<https://doi.org/10.17011/jyustudies/2>*

Urheilujournalismi

Käsitteen journalismi juuret ovat ranskankielisessä sanassa *jour* eli päivä, joten alkujaan journalismi on tarkoittanut päivittäisistä asioista kertomista. Nykyisin kertojia ja joukkoviestimiä on niin runsaasti, että on syytä täsmentää, mikä tekee ajankohtaisten asioiden mediavälitteisestä esittämisestä journalismia.

Journalismi on osa viestinnän kokonaisuutta. Kaikki journalismi on viestintää, mutta vain osa viestinnästä on journalismia. Journalismin päämääränä on laajoille joukoille tarkoitettujen ajankohtaisten asioiden ja tapahtumakulkujen esittäminen faktapohjaisesti ja totuudenmukaisesti. Keskeisimpiä tehtäviä on toimia vallan vahtikoirana, niin sanottuna neljäntenä valtiomahtina, joka tarkkailee kolmen muun valtiomahdin (lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovalta) toimintaa. Lähtöajatuksena on, että ihmisillä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut tulee tehdä journalistisin perustein ja informaation paikkansapitävyys varmistaa ennen julkaisemista.

Harri Kirvesniemi (vas.) ja Pekka Holopainen ennakoimassa hiihtokautta IS-TV:n studiossa Kiteellä 16.11.2021. © Antti Hämäläinen

Journalisteja sitovat lait, työehdot ja etiikka. Alan itsesääteilyä varten on laadittu lainsäädäntöä laajemmalle ulottuvat Journalistin ohjeet, jotka koskevat kaikkea journalistista työtä. Ohjeita valvoo *Julkisen sanan neuvosto*, joka on tiedotusvälineiden kustantajien ja toimittajien perustama elin. Sen tehtävänä on tulkita hyvää journalistista tapaa sekä puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta.

Laajojen joukkojen tavoittamiseksi journalismi edellyttää viestintää. Digitalisaation myötä joukkoviestimien määrä on moninkertaistunut, kun painetun

lehdistön, radion ja television rinnalle on tullut lukuisia uusia viestintävälineitä. Erityisesti internet ja langattomasti toimivat mobiililaitteet monenlaisine sovelluksineen ovat mullistaneet viestinnän kenttää. Sosiaalisen median suosio on pakottanut perinteiset joukkotiedotusvälineet muokkaamaan toimintatapojaan. Vastaanottajia on pyritty aktivoimaan ja vuorovaikutuksellisuutta lisäämään.

Jokainen viestintäväline muokkaa journalistisesta kulttuurista omanlaisiaan. Journalismin sisällä on puolestaan erilaisia alakulttuureita eli journalismin lajeja. Yksi journalismin lajeista on urheilujournalismi, aivan kuten vaikkapa kulttuuri-, talous- tiede- tai viihdejournalismi. Kullakin journalismin lajilla on ominaispiirteitä. Urheilujournalismin ominaispiirteisiin pääset tutustumaan tästä.

Viasatin jalkapallokasvoista selostaja Ville Kuusinen (vas.) ja tuottaja/juontaja Antti Salo Ateenassa Kreikka–Suomi-ottelun alla 15.11.2018. © Jussi Eskola

Urheilujournalistiikka

Journalistiikka on journalismia tutkiva oppiaine. Urheilujournalismin ollessa yksi journalismin lajeista urheilujournalistiikka on siten urheilujournalismin kohdistuvaa tutkimusta.

Mediaurheilu

Huippu-urheilu ja media ovat nykyisin kietoutuneet toisiinsa niin voimakkaasti, että enää on vaikea puhua urheilusta huomioimatta mediaa. Elämme mediaurheilun aikaa. Yksinkertaistetun määritelmän mukaisesti mediaurheilu on mediavälitteistä eli mediassa esillä olevaa urheilua. Esimerkiksi radion, television ja netin suoratoistopalvelujen välittämien urheilulähetysten sekä lehdistön urheilusisältöjen ohella mediaurheilua ovat muun muassa nettiin ladatut urheiluaiheiset videot, sosiaalisen median urheilusisällöt ja seuraajien osallistuminen lähetyksiin erilaisten sovellusten välityksellä. Urheilujournalismin ohella mediaurheilu kattaa siten myös urheilun harrastajien ja seuraajien mediaan tuottaman materiaalin. Yksityiskohtainen mediaurheilun suomenkielinen määritelmä löytyy Riikka Turtiaisen *Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin – Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa* -väitöskirjan yhteenveto-osasta.^[1]

Viasatin NHL-kasvo ja -ääni Antti Mäkinen yhdessä asiantuntija Ismo Lehkosen kanssa Stanley Cup -finaaleissa Nashville Predatorsin kotiluolassa Bridgestone Arenalla keväällä 2017. © Viaplay Group / Niko Korkiakoski

Sami Kolamo ^[2] korostaa teoksessaan *Mediaurheilu*, että mediaurheilulle on keskeistä tunteet ja tarinoiden rakentaminen tunteisiin vetoavien mediasitysten avulla. Kolamo esittää, että mediaurheilun kentillä tunteet toimi-

vat dynamona, joka pyörittää valtavia rahavirtoja. Tunnetalouden käsitteellä tutkija viittaa yhteisen nivottavien urheilun tuotantokoneistojen (esim. urheiluorganisaatiot, sponsorit ja media) sekä urheilijoiden ja fanien välisiin suhteisiin, jotka ovat taloudellisesti merkittäviä. Mediaurheilun tunnetalouden osa-alueiksi hän nimeää 1) tilat ja tapahtumat, 2) television, lehdistön ja sosiaalisen median, 3) fanit sekä 4) urheilijat.^[3] Mediaurheilussa eri osa-alueet sulautuvat tuotteistetuksi urheiluspektaakkeliksi, jossa osien väliset rajat hämärtyvät tai katoavat kokonaan.

Mediaurheilun synty voidaan ajoittaa aikaan, jolloin televisiot yleistyivät ja televisiuurheilu monipuolistui. Suomessa television koelähetykset käynnistyivät 1950-luvun puolivälissä ja katselulupien määrä lisääntyi 1960-luvulla, mutta vasta 1970-luvusta voidaan puhua ensimmäisenä varsinaisena mediaurheilun vuosikymmenenä.^[4] Vuosien kuluessa ja teknologian kehittyessä mediaurheilu on muuttanut muotoaan monella tapaa. Nykyisin urheilun ja median välinen suhde on monissa tapauksissa symbioottinen: molemmat tarvitsevat toisiaan. Median läsnäolo on esimerkiksi ammattilaisuurheilun elinehto ja suosituimmat urheilutapahtumat ovat medioille merkittäviä myyntivaltteja. Osana kehityskulkua urheilulajien sääntöjä ja kilpailujen aikatauluja on alettu muokata mediaurheilun muotteihin. Maasto- ja ampu-mahiihdossa väliaikalähtöjä on korvattu yhteislähdöillä ja takaa-ajoilla. Valon alkaessa vilkkua jääkiekkokaukalon toimitsijapöydällä erotuomari tietää, että peliä ei käynnistetä ennen kuin niin sanottu tv-aikalisä päättyy. Kiinnostavimmat tapahtumat käydään puolestaan silloin, kun mediaoikeuksiin jättisummia investoinut tv-yhtiö haluaa. Esimerkiksi Pekingin 2008 kesäolympiakisoissa uinnin loppukilpailut käytiin paikallista aikaa aamulla, jotta Yhdysvaltojen mediaoikeuksista vastannut NBC-kanava pystyi välittämään ne parhaaseen katseluaikaan illalla.

Petra Manner (vas.), Tommi Nikunen ja Eero Hirvonen Ylen ulkoilmastudiossa hiihtolajien maailmancupin osakilpailussa Rukalla 27.11.2021. © Tomi Hänninen

Urheilumedia

Urheilumedian käsite on olennaista erottaa laajemmasta mediaurheilun käsitteestä, sillä urheilumedia on yksi monihaaraisen mediaurheilumuodostelman toimijoista. Urheilumedialla voidaan tarkoittaa yksittäistä mediaa (esim. Urheilulehti), toimijaa (esim. Yle Urheilu) tai tiettyä urheilumedioiden joukkoa (esim. suomalainen urheilumedia).

Viitteet

[1] Turtiainen, R. 2012. Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin: Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa. Turun yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Kulttuuri-tuotannon ja maisematutkimuksen julkaisuja 37, 15–19.

Saatavilla verkossa:

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/85069/diss2012Turtiainen.pdf>

[2] Kolamo, S. 2018. Mediaurheilu – tunnetalouden dynamo. Tampere: Vastapaino.

[3] Kolamo, S. 2018. Mediaurheilu – tunnetalouden dynamo. Tampere: Vastapaino, 11–13.

[4] Laine, A. 2011. Urheilujournalismin Suomi–Ruotsi-maaottelu: Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympiautisoinnista. Helsinki: Edita, 43–44.